

УНИВЕРСИТЕТ ТАЪЛИМИ ШАРОИТИДА БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ КОНТЕКСТИ

О. М. Жабборова

Чирчиқ давлат педагогика институти (PhD)

Д. Р. Ашурова

Чирчиқ давлат педагогика институти талабаси

АННОТАЦИЯ

Мақолада университет таълими шароитида бошланғич таълим контексти масаласи таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: университет, таълим, бошланғич, шароит, контекст, хусусият, назария, амалиёт.

КИРИШ

Ўзбекистонда олий маълумотли ва профессионал педагог кадрлар тайёрлаш ҳозирги замон инновацион ривожланиш эҳтиёжлари ва жамиятнинг юқори малакали мутахассисларга бўлган заруриятлари асосида амалга оширилмоқда. Шу жиҳатдан бўлажак бошланғич синф педагог кадрларни тайёрлаш университет таълими контекстига асосланиш устувор вазифалардан бири сифатида белгиланди[1]. Бу ўринда эътиборингизни университет таълими шароитида бошланғич таълимнинг инновацион контексти масаласи таҳлиliga тортамыз.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

1. *Университет таълими шароитида бошланғич таълимнинг назарий масалалари.* Университет таълими асосий эътиборни бўлажак мутахассисларнинг илмий лаёқат ва тафаккурини шакллантиришга устувор даражада қаратади [2]. Шу сабабли мазкур таълим шароитида бошланғич таълимнинг назарий масалалари инновацион ёндашувлар асосида такомиллаштиришни тақозо этади. Бундай такомиллаштиришнинг асосий жиҳатларини қуйидагича белгилаш мумкин:

а) олий бошланғич таълимнинг асосий йўналишини илмий ўзлаштириш ташкил этиши;

б) олий бошланғич таълимни касбий тайёрлаш йўналишида бўлажак бошланғич синф педагогларининг компетенцияларини шакллантиришга эътибор берилиши;

в) бўлажак бошланғич синф педагогларининг касбий фаолиятга илмий жиҳатдан тайёрланиши.

Эътибор берилса, бу ўринда бошланғич таълимнинг назарий масалалари мана шундай инновацион ёндашувлар асосида тапкомиллашиб боради. Бунда бўлажак бошланғич синф педагогларининг илмий лаёқат ва тафаккурини шакллантириш асосий вазифалардан бири сифатида қаралади.

2. *Университет таълими шароитида бошланғич таълимнинг методологик асослари.* Методологик асослар бошланғич таълимнинг манбалари ва у асосланадиган воситаларнинг мажмуидан иборат. Шу жиҳатдан университет таълими шароитида бошланғич таълимнинг методологик асослари қуйидаги инновацион ёндашувлар асосида такомиллштирилиши мақсадга мувофиқ ҳисобланади:

а) бошланғич таълим миллий манбаларини инновацион ва энг сўнгги илмий ёндашувлар асосида ўрганиш;

б) бошланғич таълимнинг хорижий тажрибаларини миллий хусусиятларга мос равишда инновацион ўрганиш;

в) олий бошланғич таълим жараёнига бошланғич таълимнинг халқаро дастурларини тадбиқ этиш ва уларни ўрганиш.

Диққат қилинса, бугунги кунга қадар амал қилиб келинаётган бошланғич таълимнинг анаъанавий методологияси инновацион ёндашувлар ва халқаро таълим дастурлари асосида такомиллашиб боради. Бу ҳол педагогик университет таълимининг асосий эҳтиёжларидан бири ҳисобланади.

3. *Университет таълими шароитида бошланғич таълимнинг инновацион амалиёти.* Университет таълими таълим, тарбия ва мутахассисларни тайёрлаш жараёнида бир неча истиқболли йилларни назарда тутиб амалга оширилади. Шу сабабли бу жараёнда олий бошланғич таълимнинг амалиёти ҳам инновацион ёндашувлар асосида белгиланади. Бугунги кунда мазкур масалада бизнингча, қуйидагиларга асосланиш кутилган самарани беради:

а) олий бошланғич таълим жараёнини ўқитишнинг инновацион электрон-модулли асосида амалга ошириш;

б) мазкур жараёнда ахборот-коммуникацион ҳамда инновацион методларга асосланиш;

в) бу жараённинг амалий самараси индикатори сифатида бўлажак бошланғич синф педагогларида илмий лаёқат, касбий малака ва фаолият кўникмасининг уйғун даражада шакллانганлигига асосланиш.

Бундай ёндашув олий бошланғич таълим жараёнининг университет таълими шароитида амалий истиқболларни аниқ белгилаб олиш имконини беради.

Кези келганда таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 11 июндаги 289-сонли қарори билан 2022-2023 ўқув йилидан бошлаб олий педагогик таълим жараёнида мустақил таълим шакли амалга киритилади. Унда бўлажак бошланғич синф педагоглари мустақил таълим шакли воситасида касб асосларини эгаллайди. Шу сабабли мазкур таълим шаклида университет таълими шароитида бошланғич таълимнинг амалиёти, назарияси ва дидактик асосларида муайян ўзгаришлар бўлиши кутилмоқда. Чунки мустақил таълим воситасида педагогик касб асосларини ўрганишнинг илмий, назарий ва методологик омиллари етарли даражада илмий тадқиқ этилган эмас. Мисол учун, мустақил таълим шакли талабаси бошланғич таълимнинг назарий асосларини қандай ўзлаштирганлигини аниқлаш методологияси йўқ. Шу сабабли университет таълими шароитида олий таълимнинг мазмуни, назарияси, методологияси, дидактикаси ва амалий асосларида инновацион ёндашувлар асосида илмий-тадқиқотлар мажмуини амалга ошириш тақозо этилади.

Эътибор берилса, университет таълими шароитида бошланғич таълим контексти ҳозирги замон эҳтиёжлари, жзамиятнинг ривожланиш зарурияти ва профессионал бошланғич таълим педагогларига бўлган талаблардан келиб чиқиб такомиллаштириб борилади. Шу сабабли мазкур масалада миллий ва жаҳон педагогикасининг тажрибаларини уйғун ўрганиш, энг илғор тажрибаларни олий бошланғич таълим жараёнига тадбиқ этиш ҳамда бўлажак бошланғич синф педагогларини илмий фаолият билан шуғулланишга ўргатиш тақозо этилади. Буларнинг барчаси бошланғич таълим контекстининг инновацион ривожланиш боришини кўрсатади.

ХУЛОСА

Шундай қилиб, университет таълими шароитида бошланғич таълим контексти назарий, дидактик, методологик ва амалий жиҳатлардан такомиллашиб бориши муҳим хусусият ҳисобланади. Бунда асосий эътибор бўлажак бошланғич синф педагогларини истиқболни назарда тутиб тайёрлашга қаратилади. Шу

сабабли бу жараёнда талабаларнинг фаол бўлиши тақозо этилади[3].

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 21 июндаги “Педагогик таълим сифатини ошириш ва педагогик кадрлар тайёрловчи олий таълим муассасалари фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори. // www.mygov.uz
2. Гессен С. Основы педагогики. – Москва, 1995
3. Жабборова О.М. Бошланғич таълимнинг янги назарий масалалари. – Тошкент, 2022

